

ZEE VAN IJS

EEN WAARGEBEURD OVERLEVINGSDRAMA
OP EEN BEVROREN ZUIDERZEE

AUTEUR MICHIEL VAN STRATEN

Hollandse winter, 1849. Drie ijssvissers uit Durgerdam komen vast te zitten op een bevroren Zuiderzee. *Zee van ijs* reconstrueert het waargebeurde verhaal van een vader en zijn twee zonen, die twee weken lang op een vijandige ijsvlakte vechten om in leven te blijven. Michiel van Straten beschrijft in dit boek hun onvoorstelbare avontuur, reist af naar het verleden en weet de ijzige spanning van toen naar het heden te halen. *Zee van ijs* geeft een boeiende inkijk in een bittere overlevingsstrijd en in de menselijke ziel onder hoogspanning. Salt pikte er twee tekstfragmenten uit.

Ik ben kletsnat,' zei Klaas met bibberende stem. Zijn stem was zacht, zonder zeggingskracht. De mist had bezit genomen van elke vezel die hij aan zijn lijf had; een lijf, dat met de weinige kracht die het nog bezat probeerde de natte kleding op te warmen, daarmee nog meer energie aan zichzelf onttrekkend. Het leek erop dat droog worden was uitgesloten.

De drie mannen bevonden zich in een aparte dimensie, zo leek het. Al meerdere dagen zaten ze opgesloten in een waas van kou, mist en sombere gedachten. De gehele bewoonde wereld had zich compleet aan hun waarneming onttrokken; de gedachten aan een knappend haardvuur, warme drank, de beschutting van een huis en de warmte van menselijk gezelschap staken weliswaar bij tijd en wijle de kop op, maar manifesteerden zich niet meer als mogelijkheden die binnen hun werkelijkheid bestonden.

'Laten we dichter tegen elkaar aan zitten,' stelde Jacob voor, om de ergste kou te bestrijden. Voor elk van de drie mannen bestond de enige echte onregelmatigheid in dit witgrijze panorama uit de twee anderen, die er minstens even ongelukkig aan toe waren. Naast een slee en wat visgerei hadden ze niets anders dan elkaar. Hun basis was uitermate wankel en bestond niet alleen uit een steeds dunner wordende laag ijs, maar ook uit eenzaamheid, desoriëntatie, honger en kou. Het geloof in een goede afloop nam net zo gestaag af als de dikte van de ijslaag waarop ze bivakkeerden. Na diverse keren slechts een glimp van mogelijke redding te hebben opgevangen, wisten ze na de even zo vele teleurstellingen niet meer waarin ze nog wel konden geloven.

'We gaan het niet redden. We gaan dood hier.' Het waren berustende woorden, bijna zonder paniek uitgesproken, van de oudste van de drie. Vader Bording was de eerste bij wie het wit van het ijs de kleur aan het aannemen was van het licht aan het eind der tunnel, de tunnel van verlossing waar hij nu zo naar verlangde. Als dat licht dan niet de kleur kon krijgen van het vuur onder een pan met warm eten, dan maar het wit van de oneindigheid. Deze tengere man was al nooit het toonbeeld van fysieke kracht geweest; nu was zijn geestelijke weerbaarheid hem ook aan het verlaten. Alles was ver weg. Het land, hun familie, God zelf, als hij nog bestond. Elke vroegere zekerheid was aan het wankelen, werd langzaam weggeduwd door het kruierende ijs, dat vele malen sterker was dan de mens, en zich niets aantrok van de bewegingsloze en weerloze figuurtjes. Een ijsschots met drie mannen erop; dat was het enige wat nog bestond. Voor zolang het nog kon duren.

ZE WAREN AAN HET EIND VAN HUN LATIJN, MAAR PAS AAN HET BEGIN VAN HUN ELLENDE.

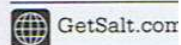
Tegen de avond aten ze de laatste sneden roggebrood en dronken ze een laatste slok koud geworden koffie. Vader Bording liet zich na aandringen overhalen om ook wat van het brood te eten. De angst voor de nacht zette in. Nóg een nacht van 15 donkere uren op het ijs: wat zou het weer doen, hoe koud zouden ze het krijgen? Zouden ze ooit nog van dit van God en iedereen verlaten ijs afkomen? 'Laten we een tent maken van het zeil,' stelde Jacob voor. Hij was degene die met de ideeën moest komen, de enige die de mentale kracht leek te hebben om boven de ellende uit nog iets van hoop te zien. Ze spanden zo goed en zo kwaad als het ging het zeil aan het mastje dat aan de slee zat. Het moet waarschijnlijk meer een windscherm dan een tent zijn geweest, en ze zullen met hun rug naar de wind zijn gaan zitten. Er was in elk geval nog één pluspuntje aan die wind te ontdekken: hij kwam niet meer vanuit het zuiden. Hoewel dit hen had belet om de Uitdammer kust te halen, en ook het eiland Marken zo buiten hun bereik bleef, vrijwaarde dit ze voorsnog van het ergst denkbare scenario: aanhoudende zuidenwind zou uiteindelijk hun schots het zeegat uitblazen. Het getij had hierop niet zo veel invloed, die stond immers zes uur de Zuiderzee uit, maar de volgende zes uur de Zuiderzee weer in, onvermoeibaar, dag in dag uit. Elke twaalf uur hieven die bewegingen elkaar dus op. Maar de wind was grilliger, die hield zich niet aan regelmaat. De mannen zaten zo veel mogelijk onder het zeil, maar dat kon niet verhinderen dat ze toch koud en nat werden. Of eigenlijk bleven, want sinds het moment dat hun zweetdruppels na het hakken van de bijten waren opgedroogd, hadden ze het voortdurend koud gehad. Ondanks dat ze doodmoe waren, konden ze weer niet slapen. Ditmaal was het Klaas die het bijtje erbij neer wilde gooien. 'Dit is het einde,' jammerde hij, 'we komen hier nooit meer levend vandaan.' Nu vond Jacob een metgezel in zijn vader; beiden probeerden de sombere Klaas moed in te spreken. Misschien was er al een botter vertrokken uit Durgerdam om hen te zoeken? Die kans was echter heel klein, dat wisten ze alle drie. Het zou nu vrijwel onmogelijk zijn om een schip door het ijs te krijgen, laat staan dat ze op de grote Zuiderzee gevonden zouden worden. Ze realiseerden zich dat ze iets moesten eten. Alleen: ze hadden niets meer, behalve de honderden dode vissen. Rauw. Uiteraard beschikten ze over geen enkele manier om de vis te verhitten. Alleen een mes was hen ten dienst om het grootste deel van de schubben eraf te schrapen. Met tegenzin beten ze in het rauwe vlees. Ze vonden het idee en de smaak van koude rauwe vis zo afschuwelijk dat de twee jongens niet in staat waren samen meer dan één vis te delen. Het was beter dan niets, maar het versterkte hun gevoel van ellende meer dan dat het hun krachten deed toenemen. Vader Bording at niets. Hij nam een laatste slok uit de kruik jenever die ze mee hadden. Het verwarmde hem even van binnen, maar de nacht, die eindeloos lang voor hen lag, nam de macht weer over. Wat moesten ze het hevigst gevoeld hebben? De kou? De eenzaamheid? De reddeloosheid? Ze waren aan het eind van hun Latijn, maar pas aan het begin van hun ellende.

VERDER LEZEN?

Zee van ijs, Uitgeverij Hollandia, ISBN 9 789064 105029, 159 pagina's.

WAARSCHIJNLIJK VIND JE DIT OOK LEUK

- Shackleton's boat journey, F.A. Worsley
- De ijle lucht in, John Krakauer
- 72 dagen in de Andes, Nando Parrado

WINNEN
Salt geeft 3 gesigneerde boeken weg + 4 entreekaartjes voor het Zuiderzee museum in Enkhuizen. Wil jij kans maken, ga dan naar getsalt.com (winnen en doe mee aan de prijsvraag. Exclusief voor Salt abonnees.